

ZAVOD ZA PROUČAVANJE KULTURNOG RAZVITKA

Mirna Gavrilov

**POBOLJŠANJE STATUSA
MLADIH NEAFIRMISANIH
UMETNIKA**

BEOGRAD | 2010.

Ovaj projekat započet je 2008. godine i njegova izrada je trajala do kraja 2009. s obzirom da smo naišli na poteškoće u prvom koraku, tj. prikupljanju podataka – broj studenata završnih godina je mali, a odziv je bio slab, tako da je trebalo vremena da se dođe do reprezentativnog uzorka.

Predmet istraživanja

Predmet istraživanja je *položaj mladih neafirmisanih umetnika* i može da pruži podsticaj za veću angažovanost mladih neafirmisanih umetnika i mlade generacije uopšte, da kroz sagledavanje sopstvenog položaja u društvu stvori mogućnost za rešavanje ključnih pitanja savremenog života i svoje budućnosti.

Kriza identiteta, psihička opterećenja, nepostojanje sistema vrednosti, bezperspektivnost, ekonomska zavisnost zbog nezaposlenosti predstavljaju posledice koje stoje u uskoj vezi sa socioekonomskom i kulturnoistorijskom situacijom u društvu.

Prvenstveno su nas interesovale karakteristike društvenog položaja mladih umetnika, njihova uloga u društvu, okolnosti u kojima žive, školuju se i stvaraju i odnos mladih umetnika prema uslovima u kojima stvaraju. Utvrđivanje materijalnog položaja ove društvene grupe je pokazalo njeno stvarno mesto u socio-profesionalnoj strukturi društva («živeti od umetnosti» i «problem drugog zanimanja»). Takođe, poseban segment istraživanja se odnosi na umetničke organizacije i udruženja, odnos udruženja prema mladim umetnicima, stavovi i odnos prema udruženjima od strane mladih neafirmisanih umetnika.

Ciljevi i tok istraživanja

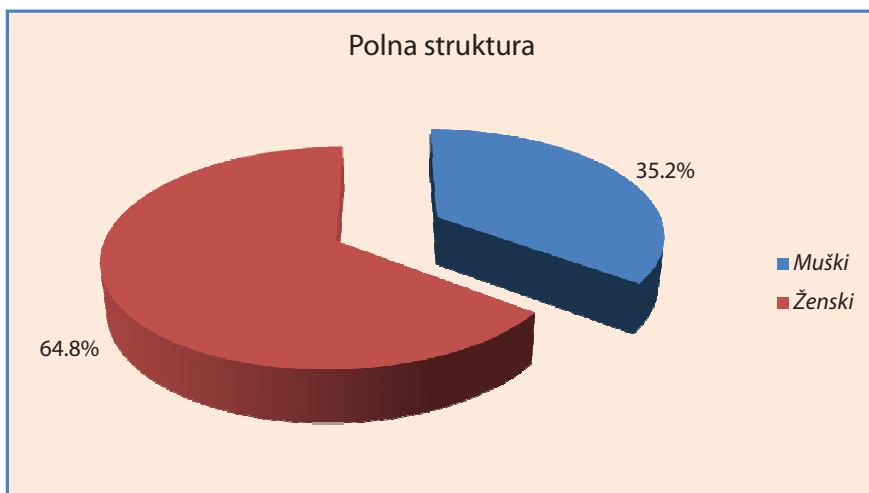
Osnovni *praktično-akcioni* cilj istraživanja je (1) definisanje društvenih i političkih mera (preporuka) koje bi trebalo da doprinesu poboljšanju položaja mladih umetnika u Srbiji, (2) ispitivanje mogućnosti za aktivniju ulogu mladih umetnika u rešavanju sopstvenog statusa u društvu.

Pored praktične upotrebljivosti istraživanja, u smislu podizanja nivoa kvaliteta života mladih neafirmisanih umetnika, istraživanje ima za cilj i usmeravanje pažnje određenih subjekata u društvu na pitanja kulture i kulturnog života uopšte kao sigurnog ulaganja u budućnost društva u kome živimo. U istraživanju je korišćena *metoda ispitivanja* i statistički metod analize podataka.

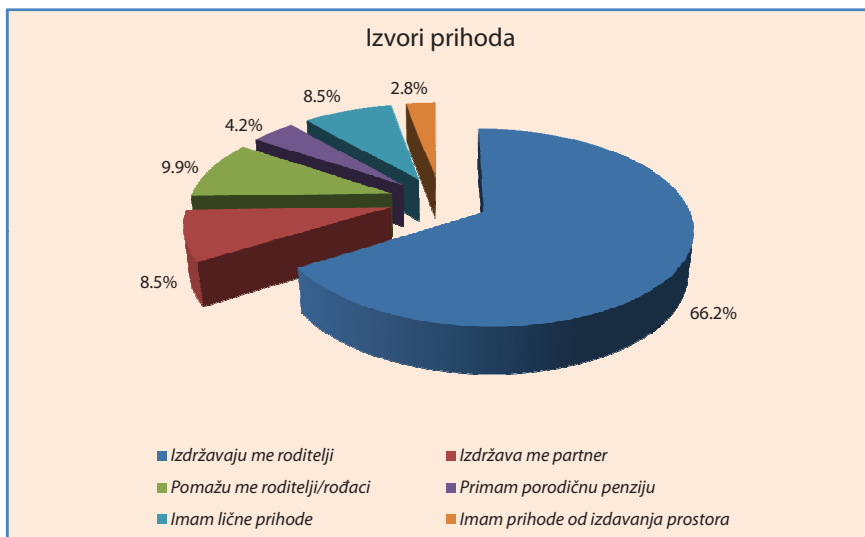
Istraživanje položaja mladih neafirmisanih umetnika je izvedeno *tehnikom upitnika*. Upitnici su podeljeni studentima završnih godina Fakulteta likovnih umetnosti u Beogradu, Fakulteta primenjenih umetnosti i Fakulteta lepih umetnosti u Beogradu.

Upitnik je imao 28 pitanja organizovanih u pet poglavlja: (1) lična obeležja, (2) socijalni i profesionalni status mladih umetnika, (3) profesionalna udruženja i mladi umetnici, (4) odnos prema ustanovama, (5) svakodnevni život i slobodno vreme mladih umetnika.

Lična obeležja

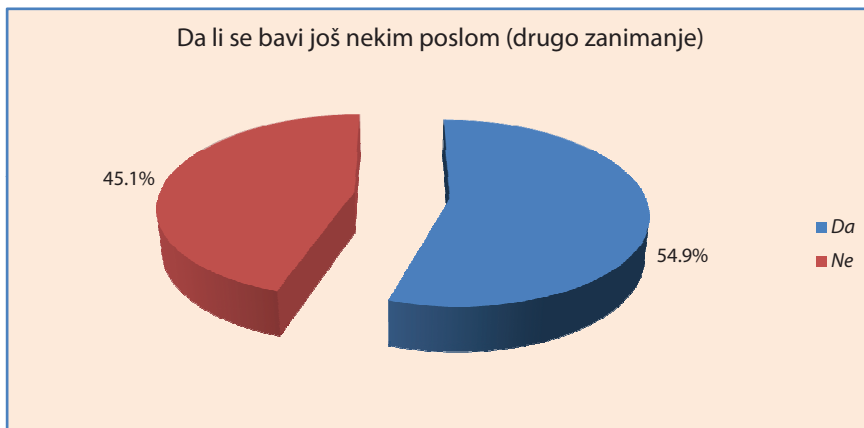
Ovde navodimo rezultate vezane za socijalni i profesionalni status mladih likovnih umetnika i odnos prema ustanovama.

Istraživanje je pokazalo da su krupne društvene promene u poslednjim godinama delovale razarajuće na mlade, njihovu trenutnu situaciju i životne perspektive. Posebno su pogođeni mladi neafirmisani umetnici, kao specifičan deo mlade generacije, koji su u uslovima razorenog društvenog sistema ostavljeni na margini društva.

Porodice mladih umetnika doživele su istu sudbinu kao i većina porodica i domaćinstava u Srbiji, postali su žrtve razdoblja razaranja društva i ratova. Većina mladih umetnika nije u braku i nema zasnovanu porodicu, a više od polovine živi u zajedničkom domaćinstvu sa roditeljima (66,2%) bilo u njihovom stanu ili u iznajmljenom stanu i izdržavaju ih roditelji. Ostatak anketiranih studenata izdržava partner (9,9%), zatim rođaci (8,5%), a svega 8,5% ima lične prihode. Pri tom, stambeni problem je jedan od najteže rešivih problema kod mladih umetnika, a o prostoru za rad većina i ne razmišlja.

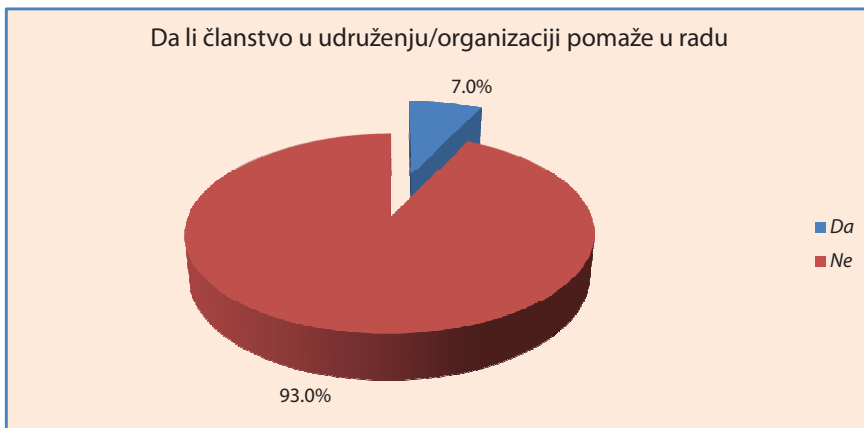

Više od polovine studenata (54,9%) mora da dopuni vlastiti budžet jer im sredstva koja dobijaju od roditelja nisu dovoljna za normalno studiranje. Ako pretpostavimo da većina roditelja želi što više da pomogne svom detetu da završi školovanje, a i pored toga ta sredstva nisu dovoljna, možemo lako zaključiti da je materijalna situacija većine porodica veoma loša.

Više od polovine ispitanika se ne bavi poslom za koji se školovala ili školuje i nije sigurna da će se moći i u budućnosti baviti poslom za koji se školuje zbog lošeg statusa umetničkih profesija u društvu - neadekvatnog vrednovanja kulture i umetnosti i teškoća prilikom nalaženja bilo kakvog posla u struci. S obzirom na to, nešto manje od polovine mladih umetnika izdržavaju roditelji, dok više od polovine ispitanika uz roditeljsko izdržavanje radi i povremene poslove.

Najveći broj ispitanika smatra da su država i društvo krajnje nezainteresovani za probleme mladih, a naročito mladih umetnika i da bi udruženja trebalo da se angažuju oko problema ove populacije i da ih materijalno pomognu u vidu ulaganja u umetnost uopšte, a posebno, u formiranje fondova za stipendiranje talentovanih mladih umetnika. Takođe, visok rang ima i predlog da država treba da omogući povoljne kredite mladim umetnicima za rešavanje problema prostora za rad i kupovinu materijala. Materijalna pomoć je najvažnija za mlade umetnike. Drugi predlog po rangu je omogućavanje predstavljanja javnosti mladih umetnika kroz veću mogućnost izlaganja, takmičenja i putovanja (predstavljanje talentovanih umetnika u inostranstvu).

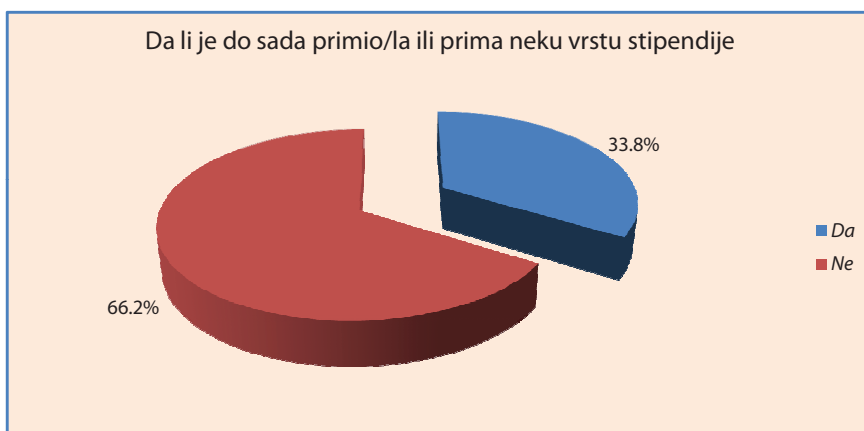
Na trećem mestu je predlog da država pruži veće mogućnosti zapošljavanja mladih umetnika sa rešavanjem problema socijalnog osiguranja.

Takođe postoje zahtevi za stabilnim institucijama kulture, donošenjem odgovarajućih zakona koji bi regulisali sve aspekte umetničkih delatnosti i, što je posebno značajno, ima ispitanika koji smatraju da bi trebalo izvršiti edukaciju stanovništva u Srbiji iz oblasti kulture i umetnosti.

Kako smo i očekivali dominiraju materijalni aspekti pomoći mladim umetnicima, ali se pojavljuju i trendovi koji nisu direktno vezani za materijalnu podršku koji se ogledaju u predlozima za stabilnost institucija, donošenje odgovarajućih zakonskih akata i edukaciju stanovništva.

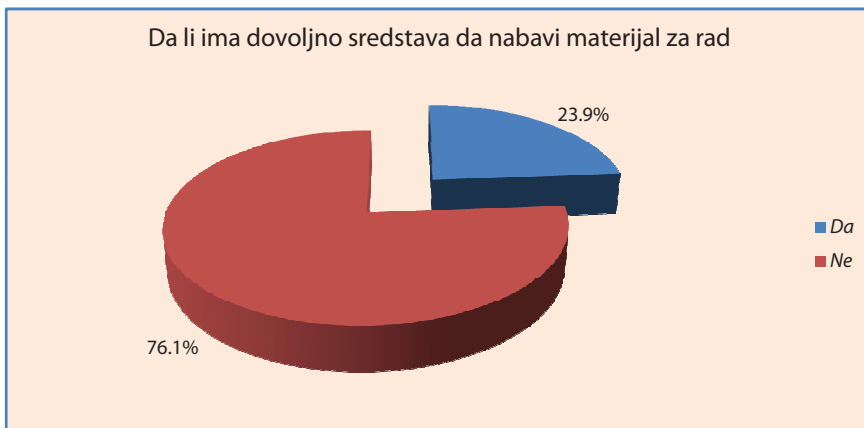
Ako uporedimo ove rezultate sa ranijim sličnim istraživanjima primetićemo da ovih zahteva ranije nije bilo, nego isključivo zahtevi za direktnom materijanom pomoći, što navodi na zaključak da mladi umetnici znatno celovitije sagledavaju probleme vezane za njihovu delatnost i da polako sazreva svest o potrebi celovitog sagledavanja problema i sistematskog rešavanja statusa mladih umetnika i umetnika uopšte.

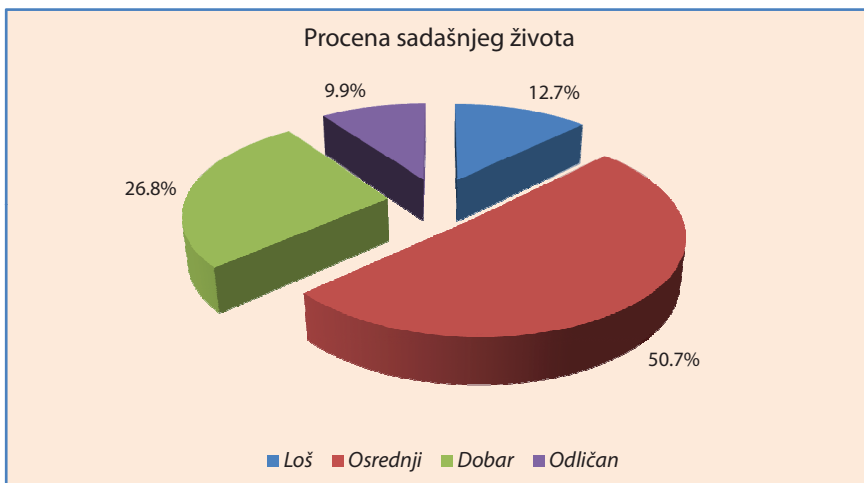
Više od polovine (66,2%) ispitanih studenata likovnih umetnosti do sada nije primalo nikakvu stipendiju i to objašnjavaju takođe nezainteresovanošću društva za njihov razvoj i budućnost. Nepostojanje tržišta na kojem bi i mladi umetnici učestvovali ravnopravno sa ostalim, afirmisanim umetnicima.

Ono što je najalarmantnije - mladi umetnici ne mogu da žive od prodaje svojih radova; ne mogu čak ni da zarade da bi nabavili materijal za rad. To karakteriše i većinu afirmisanih umetnika u našoj sredini jer, čak i kada bismo zanemarili ovu vrlo bitnu činjenicu, u našim okolnostima nedostaju kriterijumi vrednosti, obrazovanost publike koja je vođena ličnim sklonostima i kriterijumima sviđanja i nesviđanja, što ni u kom slučaju ne bi trebalo da bude vrednosni pokazatelj kvaliteta umetničkog dela.

Da bi smo utvrdili kakav je sadašnji standard mladih umetnika, koje su njegove najznačajnije karakteristike i kakav je njegov uticaj na život i rad mladih umetnika, pitali smo ih kako stiču prihode za život, da li su im ti prihodi dovoljni za normalan život i studiranje i šta misle o uslovima u kojima trenutno žive i rade.

Kvalitet života mladih umetnika je na veoma niskom nivou što može da ima različite i teške posledice po budućnost ove društvene grupe. Zbog toga je neophodno organizovati sistematičnu, efikasnu i brzu akciju na poboljšanju ovakvog stanja. Neophodno je da se u ovakvu akciju uključe,

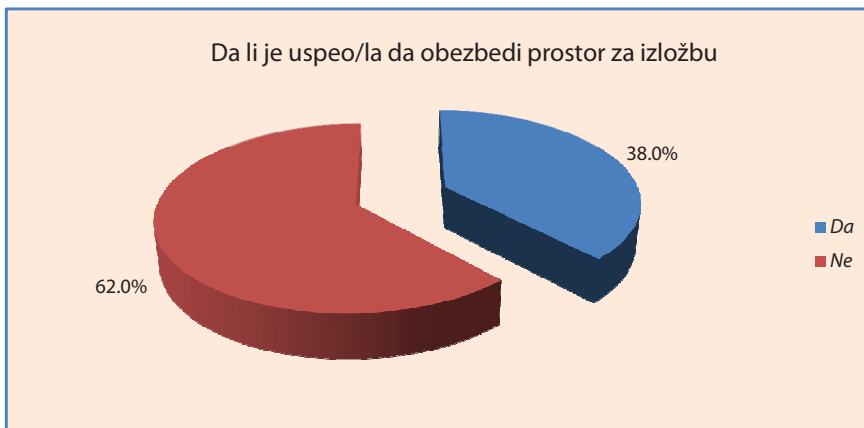
pre svega sami mladi umetnici u smislu bolje organizacije i borbe za bolje uslove života i rada, nadležne institucije na republičkom i lokalnom nivou, Univerzitet u Beogradu i Univerzitet umetnosti, organizacije, naučni i radnici u kulturi i svi zainteresovani.

S obzirom na ekonomsku situaciju u kojoj se nalazimo, pretpostavljamo da dosta ispitanika smatra da su im prihodi dovoljni i život dobar i ako zadovoljavaju samo najnužnije egzistencijalne potrebe. Uzroka za ovakav stav ima zaista mnogo, a jedan od njih je, svakako, i činjenica da je mnogo naših ispitanika veći deo svog života provelo u relativno teškim ekonomskim uslovima zadovoljavajući samo primarne potrebe, dok su se druge vrste potreba zadovoljavale povremeno. S druge strane, pažljivom analizom ostalih odgovora tih ispitanika ustanovili smo da je reč o nekoj vrsti ironičnog protesta zbog trenutnog stanja u njihovim životima.

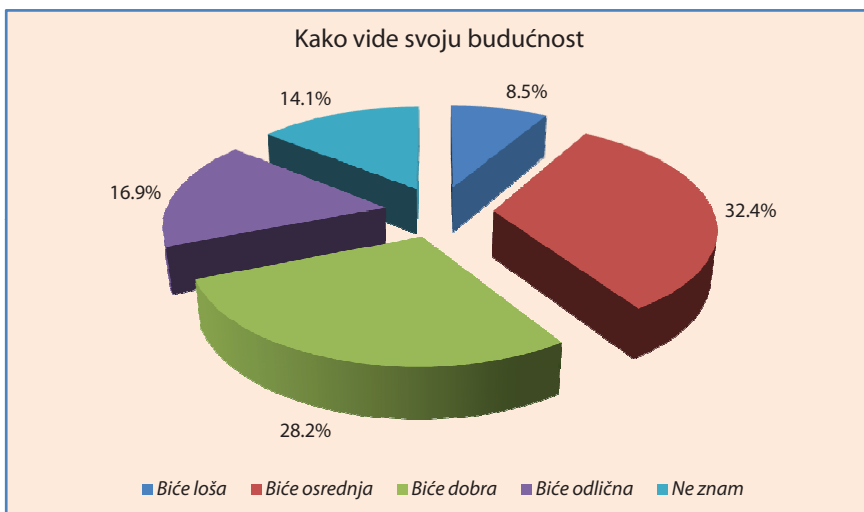

Mladi umetnici su do sada veoma retko imali šansu da predstave svoj rad javnosti, bez obzira što većina (81,7%) smatra da ima dovoljno radova za javno predstavljanje, pa bi jedan od prioriternih zadataka trebalo da bude i omogućavanje mladim umetnicima da dođu do prostora gde bi mogli da predstave svoje radove i ostvare bolji kontakt sa publikom, što bi im pomoglo da se profesionalno afirmišu i prodajom svojih radova obezbede sredstva za dalji rad i stvaranje.

Kao što je i istraživanje pokazalo ne može se očekivati da mladi umetnici sami obezbeđuju prostor za izlaganje – samo 38% je to uspeo putem porodičnih i prijateljskih veza. To znači da ponovo izostaju kriterijumi vrednosti i kvaliteta.

Istina, malo zbunjuje podatak da više od polovine mladih gaji nadu i veruje da im predstoji osrednja, dobra, čak odlična budućnost. Na osnovu čega? Istraživanje je pokazalo da mladi umetnici nemaju prostor za rad, nemaju sredstava za kupovinu materijala za rad, ne mogu da žive

od prodaje svojih radova, malo njih se snalazi za izlagački prostor, pa ipak se nadaju nekom "boljem životu". Jedini mogući zaključak jeste da nemaju ni uslova niti nameru da žive od svoje profesije.

Šta dalje?

Da bismo bar na neki način odgovorili ovim zahtevima i potrebama mladih neafirmisanih umetnika koji bi doveli do poboljšanja njihovog statusa, Zavod za proučavanje kulturnog razvitka predlaže nastavak ovog istraživanja pod nazivom **Organizacija i metodologija informisanja mladih likovnih umetnika i njihova integracija u savremene likovne tokove u Srbiji**, čime bi se praktično pomoglo mladim umetnicima da uđu u profesionalni svet, da žive od svog rada i time doprinose kulturnoj klimi u svom okruženju i kreiranju kriterijuma za vrednovanje umetničkog dela.

ZAVOD ZA PROUČAVANJE KULTURNOG RAZVITKA
Rige od Fere 4, Beograd

Mirna Gavrilov

**POBOLJŠANJE STATUSA
MLADIH NEAFIRMISANIH UMETNIKA**

Za izdavača
Aleksandar Lazarević

Tiraž
30 primeraka

Tehničko uređenje i štampa
Cicero print
Beograd

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

316.662:73/76.071.1-053.81(497.11)“2008/2009”
(047.31)

ГАВРИЛОВ, Мирна, 1952-
Poboljšanje statusa mladih neafirmisanih
umetnika / Mirna Gavrilov. - Beograd : Zavod
za proučavanje kulturnog razvitka, 2010
(Beograd : Cicero print). - 12 str. : tabele,
graf. prikazi ; 24 cm

Tiraž 30.

ISBN 978-86-81529-20-1

a) Ликовни уметници - Друштвени положај -
Социолошка истраживања - Србија - 2008-2009
- Извештаји
COBISS.SR-ID 174512652

